બનામે યજદાં.

નીરો

ઉર્ફે

નૂરે ઇસ્લામ

નાટકકે ગાયનો,

બાલીવાલા

વિકટોરિયા નાટક કમ્પનીકે વાસ્તે

ઓર

ખાસો આમકે લિયે

મી० જહાંગીર આદરજી માસ્તર,

માલિક કંપની મજકૂરને છપવાકે ઇજહાર કિયા

ખપાટયા ચકલા પર આવેલા ધી સુરત જૈન એન્જીન પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં નારાયણરાવ રણછોડજી દેશાઈએ છાપા-સુરત.

સન ૧૯૨૨

કીંમત ૪ આને

બનામે ખુદા

નીરો ઉર્ફે નૂરે ઈસ્લામ.

મેલ કેરેકટર

નીરો ... રોમકા જાલિમ બાદશાહ

કીઝર ... નીરોકા બાપ નેક

કલોડિયસ ઉર્ફે સલામુદ્દીન... નીરોકા ભાઈ નેક ચલન

સુફિયાન ... વફાદાર નોકર

તહેસીન ... સલામુદ્દીનકા લડકા

ટાઈટસ ... નીરોકા બદકાર વજીર

મુરશદ ... મુલ્કે અરબકા એક પીરમર્દ.

પ્રેસિડેન્ટ ...
સેક્રેટરી ...
૪ મેમ્બર ...
ચપરાસી ...
} એચલર્સ કલબકે કારોબારી

આગામલૂલ ... એક બુડ્ઢા રઈસ

મુનશી માકુલ ... આગા મલુલકા મુનશી

ફીમેલ.

એન્ટોનિયા ... નીરોકી જાલિમ બીબી

શાકીરાહ ... સલામુદ્દીનકી વફાદાર બીબી

મીસ અદા ...
,, હીરા ...
,, મોટરજાન ...
,, અગનબોટ ...
,, ચંદા ...
,, વ.વલે ...
} એચલર્સ ફિમેલ કલબકી મેમ્બર

અંગૂર... ... ચોંગાકી લડકી

માહકજા ... ચોંગાકી સાસ

ઈસકે અલાવા.

રોમન સિપાહી, રાઈયત, દરબારી, જલ્લાદે, [illegible], સલવિયા, ધોબન, માલન, ચૂડીયા, સહેલીયા, વગયરા, વગયરા.

દિખાવ શહેર રોમકા.

બનામે ખુદા.

નીરો ઉર્ફે નૂરે ઈસ્લામ.

નાટકનો ટુંકસાર,

અંક ૧ લો,

૧- ખુદાની બંદગી

૨—રોમ શહેરની બહારનો દેખાવ, અરબી મુરશદ પોતાના શાગીર્દો સાથે ખુદાની બંદગીમાં મશગુલ તથા વળી અહેદ શાહજાદા "ફ્લોરિયસ"નું આવવું. મુરશદની નશિહત ભરેલી તમામીમાંથી બુતપરસ્તિ છોડી ખુદાઈ રાહમાં દાખલ થવું.

૩ —તખ્તો તાજથી નારાજ થયલા શાહજાદા "નીરોનું" ઝેરનો પ્યાલો લઈ પીવા જવું. તેની ફરેબી બેગમ "એનટોનીયા"નું તેજ વખતે દાખલ થવું. અને રાજ અપાવવાને વાયદો કરવો.

૪—"એન્ટોનીયા"નો ફરેબી મહેલ. નીરોના બાપ "સીજર"ને મેજબાનીને બહાને બોલાવી દગાથી કેદ કરવો. વફાદાર નોકર "એન્ટોની" યાને (સુફિયાન)ની વફાદારી.

૫—બેચલર્સ કલબ. કલબના મેમ્બરોનો ઓરતો તરફ તિરસ્કાર મરતા સુધી લગ્ન નહિ કરવાના કસમ.

૬—નીરોનો બાગ. નીરો શરાબની મજાહમાં મશગુલ છે. ત્યાં મુફસિદ વજીર "ટાઈટસ"નું સલામુદ્દીન તથા સુફિયાનને હાજર કરવું. ગરમા ગરમીની તકરાર બાદ, મજહબની પરિક્ષા કરવા સલામુદ્દીનને પોતાના બચ્ચાનાં ગળાંપર તેની બીબીના હાથે છરી ફેરવવાનો હોકમ સલામુદ્દીનની કબુલાત.

૭—બેચલર્સ કલબ. ઓરતોનું મર્દોની વિરૂધ્ધ બાપનુ હથિયાર માટે તઇયારી.

૮—"શાહીરાહ" તહેસીન સાથે સલામુદ્દીન વાટ જોતી બેઠી છે. સલામુદ્દીને આવી નીરોનું ફરમાન જાહેર કરવું. "શાહીરાહ"નું ધણીના હોકમને માન આપવું. મઆસુમ બચ્ચની કુરબાની.

૯—બેચલર્સ કલબ. કુંવારી ઓરતો અને કુંવારા મર્દોનો સામનો બોપાળું ફુટવું મર્દોનું લટું બનવું.

૧૦—દેવતા એપોલોનું મંદર, સલામુદ્દીન પોતાના મજહબની સચ્ચાઈ બતાવવા આગમાં કુદે છે.

સાબને આગ લાગતી નથી અને જુઠા ઝંખવાણા થાય છે.

અંક ૨ બીજો.

૧—નીરોની અયશગાર. ટગલટસે આપેલી ખબરથી શહેરમાં આગ લગાડવાનો હુકમ. આગનો દેખાવ જોઈ નિર્દય નીરોનું ખુશ થવું. શાકીરહ નીરોને બચાવવા જતાં કેદ પકડાય છે.

૨—હોટલમાં કલબનાં જોડાંઓની સહેલગાહ. કલબના પ્રેસીડન્ટની રેવડી.

૨—કેદખાનામાં શાકીરાહપર નીરોનો જુલમ. વફાદાર સુફિયાનનું આવવું અને હિમ્મતથી શાકીરાહને છોડવી નીરોને ઘેરવો. પ્રપંચી નીરો ફરેબથી છટકી જાય છે.

૪—અપમાનની અગ્નિથી બળેલો નીરો એન્ટોનીયા સાથે પ્રપંચની બાજીથી સલામુદ્દીનના ઘરમાં ભંગાણ પાડે છે. ફરેબથી ફરિસ્તાને ફસાવે છે.

૫—ઔરત પ્રેસીડન્ટ અને મહીના જોનો ભવાડો.

૬—કેદખાનામાં શાકીરાહને કરવતથી કાપવાનો હુકમ અંતે ધર્મે જય. અને પાપે ક્ષય.

અંક ૩ જો.

૧—નીરોની દરબાર સીઝર તથા સલામુદ્દીનને ટગલટસ પકડી લાવે છે. સલામુદ્દીનને વાઘના પીંજરામાં છોડવાનો હુકમ.

૨—સાસરા ઘરમાં કેદ પડેલા ચોંગાનો પ્રેસીડન્ટની ચાલાકીથી છુટકારો

૩—વાઘના પીંજરામાં સલામુદ્દીનને નાખવો. વાઘનું કુદરતના કરામતથી બદલાઈ જવું. દમબદમ, સચ્ચાઈના તમાશાઓથી દંગ થયેલી રૈયતનું ઉશ્કેરાવું અને નીરોપર હુમલો કરવો. મોતના દેવથી ડરતા હિચકારા નીરોનું જાન બચાવવા નાસવું. રસ્તે તેનો દુગ્ગાબાજો પકડવો.

૪—નાસેલા નીરોનું પહાડ પર ઘેરાઈ જવું. અબરાટમાં પ્રેસીડન્ટથી નીચે પડી જવું. અને કંગાલ મોતે મરવું

૫—ચોંગાના સસરાનું ઘેર. મુનશી 'માફલના" કુંવારા પણાની ભવનાં ભેદનું જાહેર થવું. પ્રેસીડન્ટ અને "અંગૂર" ની શાદી.

૭—છેલ્લો દરબાર શાહ સીઝરે સલામુદ્દીનને તાજ પહેરાવવા જવું. સલામુદ્દીન તાજનો હકદાર પોતાનો બેટાને ઠરાવી પોતે ઇસ્લામની ગુલામીમાં જિન્દગી ગુજારવાનો નિશ્ચય તાજપોશી સુખી સેવટ.

બનામે ખુદા.

નીરો ઉર્ફે નૂરે ઈસ્લામ.

૧

સહેલીયા અઝીઝ બન જપીયે, કલમ તન હોવે લીખીયે-અ
તૂહી હય સબ જગકા, બિધાતા પયદા કુનસે કીયા,
દાના, દાના તૂ. દાના દાની. પહેચની તૂ દાના દાની-એ
આદમકો યેહ દમ દે દિયા, શયતાંસે બરતર બનના,
મઅલુમ ખેલ યેહ ખેલા કયા.
હાજિર તૂ, નાજિર તૂ, હરઘર પર ગુઝર પર,
ચમકત નિશાન તેહારી શાનકા
(જબાની) સુબ્હાન વાહત્રા—અ.

ગાના ૨

ચાગા—મુઝકો ઔરતકે નામસે નફરત,

જલાદો બસ ઉસકી સુરત.—મુઝકો
બેચલર્સ કલબકા સેક્રેટરી હૂ મયેં,
મેમ્બરો મે હોશિયાર, મારૂં ઔરતોકો જૂતી ચાર-મુઝકો
ફિવર ચડ્ડ આતા હય ઔરતકે નામસે દેતે હયે હમ ફિટકાર
(જબાની) I am getting the fever by touching the woman, I hate to Ladies મક્કાર.
ઔરત વોહ નાગન હય ડયેન હય,
ચૂડેલ હય. કરતી હય મર્દોકા ખ્વાર.

ગાના ૩

સબમેમ્બર—

હમસબ મેમ્બર મિલકર લેકચર દેતે હયઁ, એકદમ નફરતકા
કહેલાયેગા વોહી મેમ્બર, જો હો દુશ્મન ઔરતકા,
ઐયાર સિતમગર હય યેહ ફિરકા, શયતાંકા લરકા હય યેહ તૂરક્ક/
નાજો અદાસે, તીરો સીનાએ હમલા કરતા છિપે હય યેહ
(નખરોંસે)

કાકુલ, સુગબુલ, અબરૂ ખંજર પલકે નસ્તર હયે સારે.
ઠોકર મહેશર, અફસ, અજગર, આફત તેવર હયે સારે
ઓ મેરે મૌલા, બચા હાં રહે યારો સદા ઉંચી રહેમુછી

ગાના ૪.

સહેલીયાં—ખીલી કેમાંકે ગુલશનમે રોમન કલી.
બીછી બીછી ચાંદની બીછી.
જામભી ઢલકે મદભી છલકે.
ઉભરત કયસી ઘટા સાવનની—ખીલી,
ઉડી હય, કયસી મહક, ઉડે હય જુગનુ ચમક,
લચકત આજ કમર કામનિ,—ખીલી.

ગાના ૫

સબ ઔરતેં—
નલે ભુલેસેભી, ભુલે ચુકેસેભી મર્દોકા નામ કોઇ કરો સબ નકીન,
ચલિયે બચકે છાંવસે ઇનકી જહાં પાયે મારે.
મારે પાટે દાહડી મુછે લે નોચ-નલે.

ગાના ૬

શાકીરા—ભાઇ હય ગયર, રબ લાગે બખયર,
દર્દ હોતા હય, કયું વહે જિગરમે મુના સાસરે શામ હય ઘરમે
વહમી દિલકી હું મયે દિલ ઘબરાયે હાય.
ઘડીયા ગુજરી રાહમેં ન આયે હાય,
જીકા મચલના હાય જાયે કયસે,
દિલ પેચોતાબમેં હય, બરમે લાખો ફિકરમે—રબ

ગાના ૭.

ચપરાસી—અલ્લાહી બચાયે ઔરત વહો બદ બલા હય,
બાવાકા નાકમે દમ અસ્માને કર રખ્ખા હય,
અંજામ જોરૂ વાલેકા, કયા બતાંઉ યારો,
શાદીકે દૂસરે દિન સર પકડે રો રહા હય,

જન્નતસે બાવા આદમ, નિકલે ઇસીકે બાયસ,
ઇસકી હિમાંકતોંસે પ્યારા વતન છુટા હય,
આખેરકા કાફિયા ભી હય તંગ ઉસકે આગે,
મુખ્તસર કો હમને કહને રહે બાર હા સુના હય,

ગાના ૮.

ઔરતેં— મકબાતોંસે દમઝાંસાંસે અય ઉલ્લૂ હમને ફાંસા
ઢીંગ બાજોંકા, યે યારોંકા, ફિકે ચલકર દેકર ઝાંસા,
નાચી મુછી હુઇ શેખી હુઇ કીરકીરી,
જબ જાનેંગે આંખ ખુલે સબકી.
ફતાહ પાઇ હય કયસી છલ કરકે
વાહવા હય અબ અપની હરજા હમને કિયા હય કયા ખુબ

ગાના ૯.

સહેલીયોં—જોબનકે રંગમે ભરી હય પીચકારીયાં.
રૂમઝુમ ખેલોરી ગુઇયાં.
મલકાકી હય પ્યારી, સુલતાંકી હય ન્યારી,
ગુલકારી, ફુલવારી, હય છાઇ,
કય પ્યારી હીલમીલ પ્યારીયાં
ખેલો મતવારી, રયન અંધીયારી
પડતી ફુંવાર, છાઇ પાકહય, ખુની વાત હય.
અજબ ખૌફ હય, સનનનનન—જોબન

ગાના ૧૦.

સાલવિયા—આઇ હું ગમકી મારી બેચારી.
અરતર શાહ સુનો મોરી જારી
હય હય મયેં લુટ ગઇ, કિજે ગમખારી—આઇ.
ઉજડ ગઇ કુખ દુઃખીયા માકી,
જલી મોરી (સારી) પ્યારી ફુલવારી,
મુઇ કુખ મયેં તો દુઃખીયાની—અરતર

ગાના ૧૧.

અજીજ - નાલા ન્હે જોરસે મેરા ન દોહાઇ દેતા,

અય ફલક ગર તુઝે ઉંચા ન સુનાઇ દેતા,
સાથહી ફુંક દિયા હેતા, મુઝેભી ઘરપે,
પર ન વાલિદકા મુઝે દાગે જુદાઇ હોતા,
ઇસ દુશ્મનપે ન્હે નફરત હય, અગર ખુદા,
કયા ખુદા જાને ન્હે કરતા, જો ખુદાઇ દેતા.

ગાના ૧૨.

સબમેઅબર—યારો હાં દમબદમ થરા પીયો,

ભૂકે મરતેભી જોરૂપે જોર કરો.
ફૂકો સારી કમાઇકો એન્ડીમેં ભાઇ
ડુબકે ઇસમે મરો
જાની મેરી દિલજાની હય તૂ.
જાદુ ભરી લસાની હય તુ
ગુલક કહે તુઝકો પીયે,
હમ કનાર ખુશ જમાલ હો.

ગાના ૧૩

શાકીરાહ—

ફિર ગયા દિલ દહેરસે, કાબેકા દરબાંહો ગયાં,
બુત પરસ્તિ છોડકર, રોમન મુસલમાં હો ગયા,
દિલમે જો અરમાંનથા, પૂરણ વ્હો અરગાં હો ગયાં,
કયદખાનેમે મેરી બક્ષીસાકા સાંમાં હો ગયા,
યાબંદીયે મસ્લાબ હયેં, ગુરબત હમારા કામ હય
સામસે આરામ હય, અબ દિલ ગુલીસ્તાં હો ગયા,
જો પહડે કલમાં શહાદત, ખુશ ગયે જન્નતકે દર
ઉસ બહિસ્તીકે લીયે, જન્નતત્ર અયવાં હો ગયા.
શાકીરાહ શાકીર તુઝપર મહેરકી રખ તુ નજર
નુરે ઇસ્લામ ઇરા કફ્રમે, અબ નુમાયાં હો ગયા.

ગાના ૧૪

અદા—કોઇ ઝાલા ફેંસાઉં રજન બનાઉં, તુઝકો જલાઉં ઔર પ્યારેસે સીને લગાવું.

ચોંગા—હા. ... ...

અદા—ઔર પ્યારે કે પાઉં દબાઉં.

ચોંગા—હાં... ... ...

અદા—કરકે દિખાઉં મયઁ તુઝકો રૂલાવું

ફૂસલાવું, લુભાઉં, જોકે ચાકે લાવું.

ચોંગા—(જ) બેટા તુમભી હાં જો રૂપે જોર કરો.

ગાના ૧૫.

શાકીરા—મુશ્કિલમેં હયે કમી, જાદી તેરી બડી મુશ્કિલ.

બદખ્ત હય. રહજન દરપયે દ્દસમત,

હય બદીપર તુલા જાલિમ મેરી. મુશ્કિલ.

રખતે રાપાક નામ કદીર,

બેકસકી કર ચારા ગરી;

તુઝસે મયેં પાંવુ દાદ, હુ બંદસે આઝાદ,

જાનો દિલ હો શાદ અલહાદિજ તુંહી.

ગાના ૧૬.

સહેલીયા—મંયકા પ્યાલા ચલે, ગુલે લાલા ખીલે,

રંગી નશા ચહડે, હાથ સબકા બહડે.

જામ જમકે નિસાર, ચલે આપસમે પ્યાર.

આયા અબ્રે બહાર. ચલે મસ્તાની દિલદાર,

ગુલાબી ખુમાર—મેય.

રહે ગુલઝાર, એ નવલબહાર, આશિકીકાર

હમ હય નિસાર—મંય.

ગાના ૧૭

અગુર—ઉઠતી કોપલકો કયસે દબાઉં મયે

નજર બાઝેસે કયસે બચાઉં મયેં,

દિલકો ભાયા હય, એક તરહદાર,

મયેં હૂ ઉસકે લિયે બેકરાર,

વહો હય મેરે લિયે અશ્કબાર.

મયૅં ઉસ્કી પ્યારી વ્હો મેરા પ્યારા હય,
જોબન હય વાપે નિતાર,
અપને પ્યારેસે મિલને જો જાઉં મયેં,
નજર બાજોસે કયસે બચાંઉ મયેં—ઉડતી.

ગાના ૧૮,

પ્રેસીડન્ટ—

દાનાસે તો શાદી કીજે ઘરઘરકી આબાદી કીજે
જીસીસે હય ઘરબાર, (જ) કયું હય ન ઠીક.
અહમક હય વ્હો સૌદાઇ, કરતે હયે જો બુરાઇ.
શાદીકી અબ મેરે યાર.

સારે મેમ્બર થે કુલ, વાહિયાતો નાબાકુલ
ઇન ગધોકા થા મયેં સરદાર,
કિયા અલ્લાહને કરમ, દિયા મુઝકો સનમ,
એકહી હસીનો ગુલોજાર

અંગુર—કયા તુમ કમ હો, હા હમકમહો મેરે ગલેકા હાર
જાન પરવાના, વાર કરૂં. મોંનીસાર
કે આતા હયં પ્યારે પ્યાર.

ગાના ૧૯

સહેલીયા—શાહી તાજકી કીસ્મત ચમકી દમકી પ્યારે
કરેં સબ દીલમિલ ખુશીયાં, ખીલીજીકી સબ કલીયાં
યાદ રહે યુંહીસદા, અયશમે ગુજારે,
તાબાં દરખ્શા, હો તેરે બખ્ત કે તિતારે,
(જબાની) (શહેનશાહી તેરી રહે જબતક હય તારોમે જીયા)
હો વાહવા!

ઇત્તલાએ આમ

બ્હે કિતાબ મુતાબિક એકટ નમ્બર ૨૦) સન ૧૮૪૭ ઔર એકટ નમ્બર ૨૫) સન ૧૮૬૭ કે દાખિલ રજીસ્ટર હોકર તમામ હુકૂક બસકે મી. જહાંગીર આદરજી માસ્તર માલિક વિકટોરિઆ નાટક મંડળીકે લીયે મહફુઝ હય કોઇ સાહેબ બિલે. બગૈર ઇજાજત માલિકે મજકુર સ્ટેજ પર લાને યા છાપનેકા ઇરાદા ન ફરમાય નહિંતો ઉમેદ પર નાહક નુકશાન ન ઉઠાય.